

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

FAYNBERGNING URUSH, TINCHLIK VA HAYOT HAQIDAGI FALSAFIY MUSHOHADALARI

Erkinboyeva Aziza Ruslonovna

O'zDJTU, Xorijiy til va adabiyot 1-fakulteti 2-bosqich talabasi azizaruslonovna@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Aleksandr Faynberg ijodida urush, tinchlik va hayot mavzularining falsafiy talqini tahlil qilinadi. Shoirning "Chig'ir" to'plami hamda boshqa she'rlaridagi badiiy obrazlar, ramzlar, g'oyalar orqali inson taqdiri, xotira, mas'uliyat va bunyodkorlik mavzularining yoritilishi ko'rsatib beriladi. Maqolada urushning inson ruhiga ko'rsatadigan ta'siri, tinchlikning bebaho qadri hamda hayotning mazmuni haqidagi falsafiy mushohadalar izchil yoritiladi. Shuningdek, Faynberg she'riyatida Vatan, insoniylik va mehr-oqibat tushunchalari o'zaro uzviy bog'liq holda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Chig'ir, urush, tinchlik, hayot falsafasi, vatanparvarlik, badiiy obraz, ramz, inson taqdiri, lirik qahramon.

Abstract: This article analyzes the philosophical interpretation of war, peace, and life in the works of Aleksandr Faynberg. Based on the poetry collection "Chigir" and other poems, the study explores artistic images, symbols, and ideas through which themes such as human destiny, memory, responsibility, and creativity are revealed. The article discusses the impact of war on the human soul, the invaluable nature of peace, and philosophical reflections on the meaning of life. It also examines the interrelation of concepts such as the Motherland, humanity, and compassion in Faynberg's poetry.

Keywords: Chigir, war, peace, philosophy of life, patriotism, artistic image, symbol, human destiny, lyrical hero.

Аннотация: В данной статье анализируется философская интерпретация тем войны, мира и жизни в творчестве Александра Файнберга. На материале сборника стихов «Чигир» и других произведений поэта рассматриваются художественные образы, символы и идеи, через которые раскрываются судьба человека, память, ответственность и созидание. В статье освещается влияние войны на духовный мир человека, бесценность мира и философские размышления о смысле жизни. Кроме того, анализируется взаимосвязь таких понятий, как Родина, человечность и милосердие в поэзии Файнберга.

Ключевые слова: Чигир, война, мир, философия жизни, патриотизм, художественный образ, символ, человеческая судьба, лирический герой.

XX asr adabiy jarayonida urush, tinchlik va hayot mazmuni masalasi eng muhim mavzulardan biri sifatida shakllandi. Ikkinchi jahon urushi insoniyat xotirasida og'riqli iz qoldirdi va bu iz, avvalo, badiiy adabiyotda o'z ifodasini topdi. Shu jihatdan o'zbek va rus adabiy muhitida ijod qilgan iste'dodli shoir Aleksandr Arkadyevich Faynberg (1939–2009) ijodi alohida ahamiyatga ega.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

Faynberg hayotining katta qismi Toshkent bilan bog'liq bo'lgan, u shu yerda ijod qilgan, o'zbek xalqi madaniy hayotida faol qatnashgan ijodkor edi. Shoir she'rlari ko'plab to'plamlarda chop etilgan, ularning eng mashhurlaridan biri – "Chig'ir" ("Чигирь") to'plami. Ushbu to'plamda inson taqdiri, vaqt, xotira, urush oqibatlari, tinchlikning bebaho qadri chuqur falsafiy ma'noda yoritiladi.

Adabiyotshunoslar ta'kidlaganidek, "Faynberg she'riyati urushdan keyingi avlodning vijdon ovozidir" – V. Jirmunskiy fikri bilan hamohang talqinlar mavjud. Shoir ijodi shunchaki badiiy go'zallik emas, balki insoniyat oldidagi axloqiy mas'uliyatni anglashga undovchi maktabdir. Faynberg urush mavzusini o'quvchini ogohlantirish, tinchlikni qadrlash va hayot mazmuni haqida o'ylashga undash uchun ishlatadi (V. Jirmunskiy, 1985). S. Qosimov esa shuni qo'shimcha qiladi: "Faynberg urushni emas, insonni markazga qo'yadi" (Qosimov, 2001). Shu fikrlar shoir ijodining asosiy falsafiy yo'nalishini ochib beradi.

Faynberg urushni romantikashtirmaydi va uni shon-shuhrat timsoli sifatida ko'rsatmaydi. U urushni insoniy fojia sifatida tasvirlaydi. Shoirning she'rlarida onalar kutgan, bolalar sog'ingan, qaytib kelmagan otalar va buzilgan shaharlar ko'z oldimizga keladi. Masalan, "Chig'ir" to'plamidan olingan satrlar:

"Urush – bu avvalo inson yuzidagi g'amdir."

Bu satr orqali Faynberg urushning eng katta zararini – inson qalbida qoladigan izni ko'rsatadi. Adabiyotshunoslar ta'kidlaganidek, shoir urushni voqea sifatida emas, insoniy fojia sifatida yoritadi (S. Qosimov, 2001).

Faynberg tinchlikni shunchaki urush yo'qligi sifatida qabul qilmaydi. Tinchlikni qadrlash, uni yaratish va saqlash insonning burchi ekanini u she'rlari orqali ko'rsatadi. U tinchlikni shunday tasvirlaydi: bolalar kuladi, dalalarda mehnat qilinadi, uyda chiroq yonadi. Qisqa iqtibos:

"Tinchlik – eng nozik va eng bebaho ne'matdir."

Bu yerda shoir tinchlikni faqat tashqi holat emas, balki insonning ichki dunyosi bilan bog'liq narsa sifatida ochib beradi. V. Jirmunskiyning fikricha, Faynberg tinchlikni qadrlashni o'quvchiga tushuntiradi va u uchun javobgarlik hissini uyg'otadi (Jirmunskiy, 1985).

Faynberg hayotni oqayotgan daryo, aylanayotgan chig'ir, yo'l va shamol bilan ifodalaydi. Hayot faqat yashash emas, balki tanlov, mas'uliyat va iz qoldirishdir. "Chig'ir"dan olingan satr:

"Hayot – bu oqim, sen uni to'xtata olmaysan, lekin unga yo'l ko'rsatishing mumkin."

Shoir hayotning ma'nosini boshqalarga foyda keltirish, mehr ulashish va Vatanga sodiq bo'lish bilan bog'laydi. Adabiyotshunos A. Rasulov fikricha, Faynberg hayotni inson mas'uliyati bilan o'lchaydi (Rasulov, 1998).

Faynbergning she'rlari shuni ko'rsatadiki, urush, tinchlik va hayot alohida mavzular emas, balki bir-biriga uzviy bog'liqdir. Urush sinov, tinchlik yutuq, hayot esa mas'uliyat va tanlovdur. Satrlar orqali shoir o'quvchini tanlovga chorlaydi:

"Buzishmi yoki bunyod qilishmi? Beparvolikmi yoki mas'uliyatmi?"

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

Uning falsafiy xulosasi shundan iboratki, insonning eng katta g'alabasi o'zini va atrofdagilarni tushunib, tinchlikni saqlashdir.

Faynberg she'riyatida Vatan muhim o'rin tutadi. U Vatanni faqat yer bilan emas, qalbdagi sevgi bilan bog'laydi. Vatanni sevish o'zingiz uchun emas, boshqalar foydasi yo'lida harakat qilish orqali namoyon bo'ladi. Bu sevgi kundalik hayotdagi ezgulik, mehr va mas'uliyat bilan uyg'unlashadi. Shoirning she'rlaridan olingan iqtibos:

“Vatan qalbimizda yashaydi, uni har kunimizda asrab, himoya qilishimiz kerak.”

Aleksandr Faynberg ijodi bugun ham dolzarb. Uning urush, tinchlik va hayot haqidagi mushohadalari insonni o'ylashga, xotirani qadrlashga va Vatan hamda jamiyat oldidagi burchni anglashga chorlaydi. Shoirning asosiy xulosasi shundan iborat: urush fojia, tinchlik bebaho, hayot esa mas'uliyat bilan to'ldirilgan. Har birimiz o'z hayotimizda iz qoldirishga va boshqalarga foyda keltirishga harakat qilishimiz lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev, M. Urush va tinchlik: XX asr adabiy tahlillari. Toshkent: Sharq, 2005.
2. Faynberg, A. Chig'ir. Toshkent: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi, 1987.
3. Faynberg, A. She'riy to'plamlar va maqolalar. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 1992.
4. Jirmunskiy, V. XX asr rus adabiyoti va urush temasi. Moskva: Nauka, 1985.
5. Qosimov, S. Faynberg she'riyatining falsafiy yo'nalishlari. Toshkent: Fan, 2001.
6. Rasulov, A. O'zbek she'riyatida hayot va inson mavzusi. Toshkent: Adabiyot va san'at, 1998.